

ภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทยเชิงสังเขป An Overview of China's National Image in Thai Documentaries

Yan'e Yin¹

เทพพร มังธานี (Thepphon Mangthani)²

ธนิต โตดิเทพย์ (Tanit Toaditthep)³

Received: March 27, 2024

Revised: October 8, 2024

Accepted: October 15, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทยเชิงสังเขป มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่นำเสนอผ่านสารคดีไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบทของสารคดี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดด้านภาพลักษณ์บนพื้นฐานของแนวคิดการเล่าเรื่องและความคิดเห็นของผู้ชมผ่านสารคดี คัดเลือกจากสารคดี 74 ตอน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศจีนที่คนไทยถ่ายทำ และความคิดเห็นจากผู้ชมสารคดี 6,581 ความคิดเห็นในยูทูบเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตบันทึกตัวบทจากสารคดี อ่านความคิดเห็นเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอสารคดีที่มีภาพลักษณ์ประเทศจีนแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเทศจีนเป็นบ้านเกิดที่ตามหารากเหง้าและบรรพบุรุษสำหรับคนไทยเชื้อสายจีน 2) ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีชาติพันธุ์หลากหลาย 3) ประเทศจีนเป็นประเทศที่ทันสมัย และ 4) ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย และส่วนมากเป็นภาพลักษณ์เชิงบวกจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ภาพลักษณ์ของประเทศจีนที่นำเสนอในสารคดีไทยมีภาพลักษณ์เชิงบวก ในสังคมสมัยใหม่ภาพลักษณ์ประเทศถือเป็นซอฟต์แวร์เวอร์ที่สำคัญ รวมถึงเป็น “ทุนด้านชื่อเสียง” ของประเทศ ภาพลักษณ์ประเทศที่ดีจะนำมาซึ่งชื่อเสียงที่ดีด้วย การวิจัยครั้งนี้ทำให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งและรอบด้านเกี่ยวกับการนำเสนอภาพลักษณ์ของประเทศจีนในสารคดีไทย เข้าใจถึงสภาพแวดล้อมของประเทศจีนในประเทศไทยดียิ่งขึ้น และเข้าใจประเทศจีนตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัยมากขึ้น

คำสำคัญ: ประเทศจีน, ภาพลักษณ์, สารคดีไทย

Abstract

This research, “An Overview of China's National Image in Thai Documentaries”, aims to analyze the image of China presented through Thai documentaries. It is a qualitative research method that involves analyzing the texts of documentaries using the concepts of image narration theory and viewer comments. In this study, 74 documentaries produced by Thai filmmakers and 6,581 viewer comments on YouTube were selected for analysis. Data collection includes observing and transcribing the documentary texts, as well as reviewing viewer feedback.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Doctor of Philosophy Program in Thai Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

^{2,3} สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Program in Thai Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

The research findings are presented in a descriptive and analytical manner. The study reveals that the image of China in Thai documentaries can be divided into four main points: 1) China is a Homeland for Thai-Chinese Ancestry. 2) China is a country with many ethnicities. 3) China is a modern country. 4) China is a country with many different cultures. The research shows that Thai documentaries tend to present China in a predominantly positive manner. In today's society, a country's "soft power" and "reputational capital" are crucial aspects of its national image. This research provides a comprehensive understanding of the portrayal of China in Thai documentaries, aiming to better understand China's presence in Thailand and gain a deeper insight into China within the contemporary social and cultural context.

Keywords: China, Image, Thai Documentaries

บทนำ

ภาพลักษณ์ของประเทศถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการสร้างซอฟต์แวร์ (soft power) ของชาติ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งและอิทธิพลของประเทศนั้น ๆ และยังส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย ปัจจุบันประเทศจีนได้กลายเป็นจุดสนใจของโลกในฐานะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ของประเทศจีนผ่านสังคมออนไลน์จึงเป็นประเด็นสำคัญของการวิจัยทางวิชาการมาโดยตลอด

ปัจจุบันประเทศจีนได้เริ่มสร้างเครือข่ายการสื่อสารภายนอกที่ครอบคลุมทั่วโลก บนพื้นฐานของความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับ “ความแตกต่างระหว่างภายในและภายนอก และความแตกต่างระหว่างภายนอกและภายใน” โดยได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกของ “หนึ่งประเทศ หนึ่งนโยบาย” ตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน และใช้วิธีการที่แตกต่างกันในการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการสื่อสารระหว่างประเทศที่แม่นยำ ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศในแง่ของการปลูกฝังเรื่อง การเล่าเรื่องระบบวาทกรรม และช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้ประเทศที่เป็นเป้าหมายในการสื่อสารกับต่างประเทศสามารถเข้าใจและเห็นประเทศจีนที่แท้จริงในเชิงซับซ้อนได้อย่างละเอียด (Huang Liangqi, 2017)

ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 21 ภาพลักษณ์ของประเทศจีนได้รับความสนใจอย่างมากจากความคิดเห็นของสาธารณชนทั่วโลก และสารคดีเกี่ยวกับประเทศจีนได้ถูกประเทศที่มีเทคโนโลยีในด้านการผลิตสารคดีขั้นสูงผลิตขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น โดยได้ถ่ายทำสารคดีที่เกี่ยวข้องกับประเทศจีนเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การศึกษาภาพลักษณ์ของประเทศจีนในสารคดีเหล่านี้จึงกลายเป็นประเด็นที่น่าจับตามาโดยตลอด

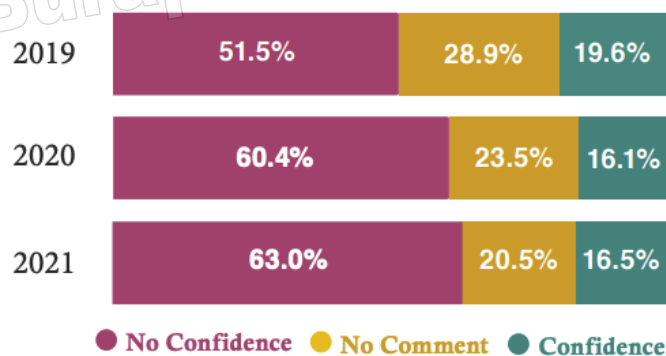
ประเทศไทยและประเทศจีนสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 โดยความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีความใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ และมีการขยายความร่วมมือเชิงลึกในทุกมิติ นับตั้งแต่มีการเสนอโครงการ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Initiatives) ส่งผลให้ประเทศจีนและอาเซียนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยในฐานะสมาชิกสำคัญของอาเซียนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศจีนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะหลังการเสนอยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ประเทศจีนและประเทศไทยยังคงรักษาความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในหลาย ๆ ด้าน และประเทศจีนเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของประเทศไทยเป็นเวลามา 8 ปีติดต่อกัน ในปี พ.ศ. 2563 ในขณะที่

ทั่วโลกกำลังเผชิญปัญหาวิกฤตโควิด-19 แต่การค้าระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทยยังเฟื่องฟูเหมือนเดิม ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2563 ปริมาณการค้าระหว่างประเทศจีนและประเทศไทยอยู่ที่ 98.63 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยในจำนวนนี้ประเทศจีนส่งออกไปประเทศไทย 50.53 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้าจากประเทศไทย 48.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.8 และร้อยละ 4.2 จากปีที่ผ่านมา (กระทรวงพาณิชย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน, 2563) จากปริมาณการค้าระหว่างประเทศจีนและประเทศไทยทำให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศยังคงแข็งแกร่งและมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง

การระบาดอย่างกะทันหันของโควิด-19 ในปี พ.ศ. 2563 ทำให้ทั่วโลกเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในรอบศตวรรษ ภาพลักษณ์ระดับสากลของประเทศจีนถูกท้าทายอย่างรุนแรง จากผลสำรวจประจำปีของ The State of Southeast Asia 2021 Survey Report พบว่า พลเมืองของประเทศในกลุ่มอาเซียนมองภาพลักษณ์ของประเทศจีนแย่ลง โดยความเชื่อมั่นของประเทศจีนลดลงอย่างต่อเนื่อง ร้อยละของความไม่ไว้วางใจต่อประเทศจีนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 51.5 ในปี พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 60.4 ในปี พ.ศ. 2563 เป็นร้อยละ 63.0 ในปี พ.ศ. 2564 ทุกประเทศสมาชิกในอาเซียนมีระดับความไม่ไว้วางใจต่อประเทศจีนมากกว่าระดับความไว้วางใจซึ่งในประเทศไทย ความไม่ไว้วางใจต่อประเทศจีนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67.9 ในปี พ.ศ. 2564

ภาพ 1

ค่าความเชื่อของพลเมืองอาเซียนที่มีต่อประเทศจีน

หมายเหตุ. จาก “The State of SEA-2021-v2,2021”, โดย Seah, Ha, Martinus and Thao, 2021 (<https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2021/01/The-State-of-SEA-2021-v2.pdf>).

จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าภาพลักษณ์ประเทศจีนในประเทศไทยโดยทั่วไปจะเป็นไปในทางบวก แต่แนวโน้มเป็นเชิงลบค่อนข้างมากขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา “ทฤษฎีภัยคุกคามของจีน” ที่สื่อตะวันตกสร้างความตื่นตระหนกในชาวเชิงลบจำนวนมากเกี่ยวกับประเทศจีน และบิดเบือนนโยบายเอกภาพแห่งชาติของประเทศจีน ได้ส่งผลกระทบต่อสื่อไทยและผู้ชมทั่วไป

ดังนั้น สื่อของประเทศจีนและประเทศไทยซึ่งเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างความคิดเห็นของประชาชน และมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ของชาติ จึงมีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดการรับรู้ภาพลักษณ์ของชาติในสายตาของอีกฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอีกด้วย ดังนั้น เพื่อขจัดความเข้าใจผิดระหว่างประเทศจีนและประเทศไทย การเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนและการปรับปรุงการสื่อสารระหว่างประเทศ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชาติ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาภาพลักษณ์ประเทศจีนในสื่อไทย

อย่างไรก็ตาม บทความนี้ได้ทำการคัดเลือกสารคดีที่เกี่ยวข้องกับประเทศจีนซึ่งถ่ายทำในประเทศไทยมาเป็นกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงภาพลักษณ์ของประเทศจีนที่ถูกนำเสนอในสารคดีเหล่านี้ รวมถึงเพื่อเข้าใจสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของประเทศจีนในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นในบริบทของสังคมสมัยใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ประเทศจีนในภาพตะวันตกเป็นประเด็นที่น่าสนใจในแวดวงวิชาการมาโดยตลอด ตามข้อมูลที่ศึกษามา ผู้วิจัยแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวกับประเทศจีนในภาคตะวันตกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการเมือง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยจอห์น คิง แฟร์แบงก์ (John King Fairbank) นักประวัติศาสตร์ชาวอเมริกันและผู้นำระดับนานาชาติของไซโนโลจิสต์ มีผลงานวิจัยที่ชื่อว่า “The Missionary Enterprise in China and America” (Fairbank, 1974) และ “China Watch” (Fairbank, 1987) โดยเน้นการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีน-สหรัฐฯ และนโยบายต่างประเทศ การศึกษาเรื่อง “China in the American Political Imagination” มุ่งเน้นสำรวจต้นกำเนิดของความประทับใจที่อเมริกาที่มีต่อประเทศจีนในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ และผลกระทบที่มีต่อนโยบายของสหรัฐฯ โดยใช้การสัมภาษณ์นักยุทธศาสตร์ระดับโลก นักประวัติศาสตร์ นักข่าวผู้เชี่ยวชาญด้านการทหาร นักธุรกิจที่สนับสนุนด้านสิทธิมนุษยชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผลการสัมภาษณ์ช่วยให้เข้าใจภาพลักษณ์ของประเทศจีนในมุมมองของบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ (McGiffert & Hamre, 2003) นอกจากนี้ การศึกษาเรื่อง “Images of China in the American Print Media: A survey from 2000 to 2002” ได้วิเคราะห์ประเทศจีนในหนังสือพิมพ์รายวันรายใหญ่จำนวน 4 ฉบับของสหรัฐฯ ตลอดระยะเวลาสามปี เพื่อทำความเข้าใจทัศนคติของผู้อ่านหนังสือพิมพ์เหล่านี้ที่มีต่อประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่าภาพลักษณ์เชิงลบของประเทศจีนมีมากกว่าภาพลักษณ์เชิงบวก ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่มีคุณค่าสำหรับทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศจีน และยังคงเป็นเช่นนี้ในช่วงเวลาที่ผ่านมา (Liss, 2003)

การศึกษาเหล่านี้นำเสนอภาพลักษณ์ประเทศจีนอย่างครอบคลุมในสายตาของชาวสหรัฐฯ รวมถึงภาพลักษณ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยทั่วไปงานวิจัยของนักวิชาการมีการวิเคราะห์ที่ค่อนข้างเป็นระบบและการสาธิตหลายวิธี แต่นักวิจัยส่วนใหญ่มักจะตรวจสอบความสัมพันธ์ทางการเมืองและประวัติศาสตร์ระหว่างประเทศตนกับจีนโดยพิจารณาจากผลประโยชน์ทางการเมืองของประเทศตนเอง

2. การศึกษาคนจีนและการสร้างภาพลักษณ์ประเทศจีนในงานวิจัยวรรณกรรม ภาพลักษณ์ประเทศจีนและชาวจีนในการศึกษาเหล่านี้ค่อนข้างเป็นลบ จากงานของ Franking (1979) เรื่อง “ภัยเหลือ: ชาวจีนในนวนิยายอเมริกัน 1850-1940” (ค.ศ.1979) วิเคราะห์การรับรู้เกี่ยวกับ “ไชน่าทาวน์” ในสังคมสหรัฐฯ ผ่านการศึกษาภาพลักษณ์จีนที่ตีพิมพ์ใน “Farland Monthly” และ “California” และศึกษาตัวละครเตอร์ของพระเอกสองคนชื่อ “Fu Manchu” และ “Charlie Chen” เพื่อสรุปภาพรวมกระแสหลักของคนจีนในสังคมสหรัฐฯ พบว่าภาพลักษณ์ของคนจีนในสหรัฐฯ ในขั้นตอนนี้มักบ่งบอกถึงความตระหนัก “ภัยเหลือ” หมายถึงความรู้สึกในทางลบและอคติของคนผิวขาวที่มีต่อชาวเอเชีย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ประเทศจีนในไทยแบ่งเป็นการวิจัยภาพลักษณ์บุคคล ภาพลักษณ์ประเทศจีนและความเป็นจีน งานวิจัยที่ศึกษาภาพลักษณ์บุคคล เช่น การศึกษาเรื่องภาพลักษณ์นักท่องเที่ยวชาวจีนของชาวเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าที่เป็นภาพลักษณ์เชิงบวก ได้แก่ ด้านธุรกิจ ด้านรายได้ต่อชาวเชียงใหม่

มีบางปัจจัยที่เป็นภาพลักษณ์เชิงลบ ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบจราจรในการขับขี่ และการรักษาความสะอาด (รัชนี้ ซื่อมือ, ไพศาล กาญจนวงศ์, ปานแพร เชาวนัประยูร และยุทธการ ไวยอาภา, 2560) และการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของเจิ้งเหอในประวัติศาสตร์จีน ภาพลักษณ์ของเจิ้งเหอ ในประวัติศาสตร์จีนเปลี่ยนไปตามบริบทสังคมและการเมือง ในช่วงก่อนสงครามฝิ่น การเดินเรือของเขาถูกมองว่าเป็นกิจกรรมฟุ่มเฟือยของราชวงศ์หมิง แต่ใน “ศตวรรษแห่งความอัปยศ” (ค.ศ.1842–1949) กลับได้รับการยกย่องว่าเป็นสัญลักษณ์ความยิ่งใหญ่ของประเทศจีน และหลังการปฏิรูปเศรษฐกิจใน ค.ศ. 1978 การเดินเรือของเจิ้งเหอ กลายเป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพและผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างจีนกับนานาชาติ (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2555) และการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของสตรีจีนยุคใหม่้วยสามสิบที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์เรื่อง “ซานสื่อเออร์อี” ละครได้นำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีจีนยุคใหม่ที่มีภาพลักษณ์แตกต่างจากในอดีต คำกล่าวที่ว่า “สตรีไร้ความสามารถถือว่ามีคุณธรรม” อาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอีกต่อไป (กมลชนก โตสงวน, 2565)

งานวิจัยที่ศึกษาภาพลักษณ์ประเทศจีน เช่น การศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533 พบว่า ภาพลักษณ์ของชาวจีนในนวนิยายไทยช่วงเวลา พ.ศ. 2480-2500 มีภาพลักษณ์เป็น “คนอื่น ผู้ร้าย ศัตรู กลุ่มผู้มีอิทธิพล คอมมิวนิสต์ คนไม่มีคุณธรรม” ต่างจากภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533 ที่มีภาพลักษณ์เป็น “จีนสยาม มีการปรับตัวกลายเป็นไทย มีความรู้สึกภาคภูมิใจในเชื้อชาติจีน และความเป็นจีนของตนเอง เป็นคนที่มีคุณธรรม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี นายทุน นักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จทางด้านธุรกิจ” และแก้ไขภาพลักษณ์ “คอมมิวนิสต์” ให้ดีขึ้น (เพ็ญญา หมอนสอาด, 2550)

งานวิจัยที่ศึกษาความเป็นจีน เช่น การศึกษาเรื่องความเป็นจีนในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล โดยเป็นการวิเคราะห์ความเป็นจีนและกลวิธีการนำเสนอความเป็นจีนผ่านองค์ประกอบทางวรรณกรรมในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล พบว่า มีกลวิธีนำเสนอความเป็นจีนผ่านองค์ประกอบวรรณกรรมคือ โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา การเล่าเรื่อง แนวคิดเรื่องฉากและแก่นเรื่อง (เพ็ญประภา เหล่าทะนันทน์ และจารุวรรณ ธรรมวัตร, 2563)

จากงานวิจัยข้างต้นเห็นได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับภาพลักษณ์ประเทศจีนในวรรณกรรม โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือสื่อมวลชน มีทั้งรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ แต่ยังมีประเด็นที่ไม่ได้ศึกษาดังต่อไปนี้

1) งานวิจัยที่ศึกษาภาพลักษณ์ประเทศจีนผ่านโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สื่อมวลชน หรือสารคดียังไม่ลึกซึ้งเพียงพอ โดยเฉพาะศึกษาด้านปฏิบัติการการสร้างภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทย

2) งานวิจัยการศึกษาภาพลักษณ์ประเทศจีนในประเทศไทยมีจำนวนน้อย โดยเฉพาะการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทย และวิเคราะห์ปฏิบัติการการสร้างภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทยยังเป็นงานวิจัยที่ค่อนข้างแปลกใหม่และน่าสนใจเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีด้านภาพลักษณ์บนพื้นฐานของแนวคิดการเล่าเรื่อง มาศึกษาประเด็นการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทยให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจในภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทยรอบด้านและละเอียดยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขั้นตอนการวิจัยเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้ชุดความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ประเทศจีนและสารคดี โดยใช้แนวคิดด้านภาพลักษณ์บนพื้นฐานของแนวคิดการเล่าเรื่องและความคิดเห็นของผู้ชมผ่านสารคดี

2. คัดเลือกหน่วยที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์เป็นสารคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศจีน จำนวน 74 ตอน ได้แก่ สารคดีช่อง Thai PBS รายการ Spirit of Asia จำนวน 50 ตอน สารคดีช่อง World 360-degree จำนวน 4 ตอน และสารคดีช่อง Crosscutting Channel จำนวน 20 ตอน และเนื้อหาของสารคดีชาติพันธุ์ ปรัชญาความเชื่อ ประวัติศาสตร์ การค้าขาย การท่องเที่ยว จีนยุคใหม่ โดยคัดเลือกสารคดีที่คนไทยถ่ายทำทั้งหมด และข้อมูลที่ปรากฏในเว็บไซต์ยูทูบผ่านการค้นหาคำสำคัญ 3 คำ ได้แก่ คำว่า “ประเทศจีน” “คนจีน” และ “ภาพลักษณ์จีน” กำหนดระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2543 ถึง 1 มกราคม พ.ศ. 2566 เนื่องจากประเทศจีนกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ จึงเริ่มมีความร่วมมือกับไทยอย่างใกล้ชิด ไทยกับจีนมีข้อตกลงความร่วมมือด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ดังนั้นเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกสารคดีที่เกี่ยวกับประเทศจีนในการวิจัยครั้งนี้คือต้องเป็นสารคดีที่คนไทยผลิตเองหรือมีคนไทยเป็นส่วนร่วม สารคดีที่นำเข้าจากต่างประเทศจะไม่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้

3. เครื่องมือในการวิจัย แบบบันทึกการถอดคำบรรยายจากสารคดีและแบบบันทึกการแสดงความคิดเห็น เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการถอดความจากสารคดี การแสดงความคิดเห็นและบันทึก ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2566 วิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2566 จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการสรุปผลการวิจัย และตัวบท (textual) สารคดีจากการเขียนตามคำบรรยายของสารคดีจนกว่าจะได้ข้อมูลที่อิ่มตัว

4. เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่ครอบคลุมและแม่นยำ ผู้วิจัยได้ทบทวนและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการสังเกต (ชมสารคดี) ถอดความจากสารคดี รวบรวมความคิดเห็นของผู้ชม การสัมภาษณ์ผู้นำทางในสารคดี และการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร

5. ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบอุปนัย (induction) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) โดยมีการแบ่งสารคดีเป็น 7 ประเภท ตามเนื้อหา ได้แก่ ชาติพันธุ์ ปรัชญาความเชื่อ ความขัดแย้ง ประวัติศาสตร์ การค้าขาย การท่องเที่ยวและจีนยุคใหม่ สารคดีทุกตอนที่คัดเลือกมาวิเคราะห์ต้องตอบคำถามสำคัญตามองค์ประกอบหลัก ๆ 6 ประการ ได้แก่ แหล่งที่มา ผู้ถ่ายทำ ตัวบท วิถีย่อยทอดไปยังผู้อื่น ผู้ชมสารคดี และกระบวนการถอดความหมายของตัวบท เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระชับ สอดคล้อง และเป็นเหตุเป็นผลในรูปแบบของรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศจีนที่ปรากฏในสารคดีไทยที่เกี่ยวข้องกับประเทศจีนได้ ผลการวิเคราะห์ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ประเทศจีนเป็นบ้านเกิดที่ตามหารากเหง้าและบรรพบุรุษสำหรับคนไทยเชื้อสายจีน

สารคดีเกี่ยวกับจีนที่ถ่ายทำโดยองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai Public Broadcasting Service: Thai PBS) เริ่มต้นด้วยชาวฮากกาในประเทศไทยเดินทางกลับไปยังเมืองเหมยโจว เพื่อแสวงหารากเหง้าและบรรพบุรุษของพวกเขา ได้แก่ รายการสารคดี Spirit of Asia เรื่อง “กลับถิ่น

ต้นตระกูลคนจีนแคะ” “บ้านดินกับอาคารคนผู้มาเยือน” “สื่อสำเนียงภาษาจีนแคะที่หม่ยโจว” และ “คนจีนแคะในสยาม” ทั้ง 4 เรื่องนี้ ในสารคดีนำเสนอว่า

“คนจีนโพ้นทะเลซึ่งเป็นกลุ่มคนจีนพูดภาษาจีนพิมพ์ต่าง ๆ ที่เคลื่อนย้ายจากแผ่นดินจีนกระจายอยู่ทั่วโลกคนจีนโพ้นทะเลเหล่านี้มีความรักในแผ่นดินเกิดของตนในสมัยที่ประเทศจีนอยู่ในช่วงของการปฏิวัติ การเงินคนละเล็กละน้อยไปช่วยเหลือแผ่นดินของบรรพบุรุษบางคนก็หวังว่าสักวันหนึ่งเมื่อมีชีวิตที่ดีขึ้นมีเงินทองก็จะกลับบ้านเกิดที่ประเทศจีนอีกครั้งแต่ส่วนใหญ่แล้วก็ไม่ได้กลับไปแถมยังมีลูกหลานที่เกิดในประเทศต่าง ๆ อยู่เกือบทั่วโลกพวกเขาผ่านพ้นความยากลำบากมาได้ก็ยังคงจดจำเรื่องราวที่คนรุ่นพ่อแม่หรือปู่ย่าตายายเคยเล่าให้ฟัง ครั้งหนึ่งในชีวิตของพวกเขาอยากจะกลับไปบ้านเกิดของบรรพบุรุษแต่อยากไปพบหน้าตาญาติพี่น้อง เราจะพาผู้ชมเดินทางไปด้วยกัน ไปตามหาญาติที่ผูกพันแน่นแฟ้นเลือดที่มาจากตระกูลเดียวกัน”

หมายเหตุ. จาก “สารคดี Spirit of Asia เรื่อง Hakka People ตอนที่ 1/4 กลับถิ่นเกิดต้นตระกูลคนจีนแคะ” โดย Thai PBS, 30 สิงหาคม พ.ศ. 2552 (https://www.youtube.com/watch?v=p5ot4K-D_Gw).

จากการนำเสนอตัวบทเห็นได้ว่าชาวจีนโพ้นทะเลยอมรับวัฒนธรรมจีน และบรรพบุรุษชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางข้ามมหาสมุทรไปยังต่างแดนด้วยความคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอนอันห่างไกล ได้อาศัยความทุ่มเททำงานอย่างหนักเพื่อดึงหลักให้ชีวิตในต่างบ้านต่างเมือง โดยยึดมั่นในแนวคิดดั้งเดิมของจีนเพื่อเป็นการรำลึกถึงบรรพบุรุษของพวกเขา ซึ่งให้ความสำคัญมากในความเชื่อ วัฒนธรรม และค่านิยมของบ้านเกิด โดยนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ในท้องถิ่น ทำให้ลูกหลานชาวจีนฮากกาที่ต่างมุ่งมั่นก่อร่างสร้างตัวจากความรู้และทักษะที่มีจนกลายเป็นที่ยอมรับในยุคปัจจุบัน ดังนั้นในสารคดีตอน “คนจีนแคะในสยาม” พูดถึงชาวฮากกาในสยามที่ปรับตัวเพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตในประเทศไทย และได้ก่อตั้งสมาคมฮากกา ซึ่งคนฮากกาได้พบหลักฐานที่มาของตัวเองที่สมาคมแห่งนี้ และในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างกันก็แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยพวกเขาได้พึ่งพาอาศัยกันและกัน และช่วยเหลือกันในทางจิตวิญญาณ ดังนั้นความคิดที่ว่าประเทศจีนเป็นบ้านเกิดที่ตามหารากเหง้าและบรรพบุรุษยังคงสะท้อนในความคิดเห็นของผู้ชมที่ดูรายการดังกล่าว

“เราเป็นลูกครึ่งจีนแคะต้น อาม่าเราเป็นจีนแคะต้น อายาย อาอู๋ อาคิ้ว เดินเท้าข้ามภูเขาหลายลูกและนั่งเรือสำเภามาจากซัวเถาเป็นเดือน ๆ อพยพเข้ามาไทย อายาย อาอู๋ อาคิ้ว ท่านอยากกลับไปบ้านที่นั่นอีกครั้งแต่ท่านก็มาป่วยและเสียไปก่อน เลยทำให้ไม่มีโอกาสได้กลับไป เราอยากไปที่นั่นมาก สักวันเราจะไปให้ได้”

“ผมภูมิใจมากครับกับสายเลือดนี้ ยกให้เป็นสายเลือดแห่งความพยายาม ทุนความลำบาก สู้คนสู้ชีวิต ชี้เหนียว ชั่งก แต่จริงใจ (ส่วนตัว) คนรอบกายผมจะนิสัยแบบนี้ทุกคน ไม่ใช่ก็ใกล้เคียง แต่ที่เป็นแบบนี้เลยรวยเพราะทั้งก ๆ แต่เหตุผลจริง ๆ ก็คือเก็บไว้ให้ครอบครัว มีเงินซัพพอร์ตในการต่อยอดธุรกิจ และด้วยความซึ้งกันนี้แหละที่จะทำให้เราใช้เงินได้เกิดประโยชน์สูงสุดและรู้จักวางแผนกับเพื่อน กับพี่กับน้อง ถึงต่างสายเลือด ก็ไม่เอาเปรียบคน ซื่อตรง ซื่อสัตย์ ถือศักดิ์ศรีมากกว่าเงินคม ๆ ถ้าครอบครัวใครเป็นแบบนี้หรือคล้ายกัน ยินดีที่ได้รู้จักนะครับ หากใครพบผ่านมาเห็นนั่นคือโชคชะตาครับ มาลองแลกเปลี่ยนเรื่องราวกันครับ สายเลือดมังกรด้วยกัน มองตากันก็รู้กัน”

หมายเหตุ. จาก “ความคิดเห็นผู้ชมสารคดี Spirit of Asia เรื่อง Hakka People ตอนที่ 1/4 กลับถิ่นเกิดต้นตระกูลคนจีนแคะ” โดย Thai PBS, 30 สิงหาคม พ.ศ. 2552 (https://www.youtube.com/watch?v=p5ot4K-D_Gw).

อย่างไรก็ตาม ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีแผ่นดินกว้างใหญ่ และมีประชากรจำนวนมาก คนจีนจึงมีความเป็นค่านิยมค่อนข้างสูง มีภาษามีวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมแบบฝังรากลึก เป็นมรดกที่มาจากคนจีนในแผ่นดินเกิดและนับรวมถึงคนจีนที่อยู่นอกแผ่นดินแม่ นั่นคือคนจีนโพ้นทะเลซึ่งเป็นกลุ่มคนจีนพูดภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ ที่เคลื่อนย้ายจากแผ่นดินจีนกระจายอยู่ทั่วโลก ซึ่งการนำเสนอของสารคดีแสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2. ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีชาติพันธุ์หลากหลาย

ประเทศจีนมีความหลากหลายของชนเผ่าที่ดำรงอยู่ร่วมกัน โดยมีชนเผ่าต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งหมด 56 ชนเผ่า ซึ่งชนเผ่าอื่นมีประชากรมากกว่า 1,200 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 91 ของประชากรทั้งหมด ถือเป็นชาติพันธุ์หลัก ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรรองลงมา ได้แก่ ชนเผ่าจ้วงประมาณ 16 ล้านคน ชนเผ่าหุย ประมาณ 10 ล้านคน ชนเผ่าแมนจู ประมาณ 10 ล้านคน และชนเผ่าอูยกูร์ ประมาณ 10 ล้านคน คนจีนนิยมเรียกชนเผ่าต่าง ๆ ว่าชนกลุ่มน้อย ซึ่งชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีการตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วประเทศจีน ดังภาพ 2

ภาพ 2

แผนที่กระจายตัวของชาติพันธุ์ในประเทศจีน

หมายเหตุ. จาก “Atlas of Distribution of National Minorities in China” โดย Hao Shiyuan. 1 สิงหาคม 2545. (<https://www.sgss8.net/tpdq/33288751/3.htm>).

จากภาพ 2 จะเห็นว่า ชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนกระจายตัวตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วประเทศบริเวณที่มีจุดแสดง คือ ที่ตั้งของชุมชนกลุ่มน้อย สารคดีทั้ง 74 ตอนนี้เดินทางไปยัง 12 มณฑล 4 เขตปกครองตนเอง และ 2 มหานคร ดังภาพ 3

ภาพ 3

แผนที่ประเทศจีนที่สารคดีไปถ่ายทำ

หมายเหตุ. ปรับปรุงจากแผนที่ประเทศจีน, โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติจีน โดย YANE YIN, ออกแบบเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2566

จากภาพ 3 จะเห็นว่า ดาวห้าแฉกเป็นเมืองที่ผู้ผลิตสารคดีไทยเคยไปเยี่ยมชม ผู้ผลิตได้ถ่ายทำเนื้อหาหลายชนเผ่า แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมแต่ละชนกลุ่มน้อยในสารคดี โดยนำเสนอจากสารคดีดังตาราง 1

ตาราง 1

สารคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของประเทศจีน

ลำดับ	ปี ค.ศ.	ชื่อตอน	ชนกลุ่มน้อย
1	2014	Spirit of Asia: ในความต่างและเหมือนของชาติพันธุ์	ลีซู ไป๋
2	2014	Spirit of Asia: อีสซิก คูล ไช่มุกแห่งเทียนชาน	อุยกูร์ หุย คาซัค
3	2014	Spirit of Asia: หวงเหอ...มาตุธารแดนมังกร	หุย
4	2014	Spirit of Asia: อารยชนแดนทุ่งหญ้า	หุย ทิเบต
5	2014	Spirit of Asia: จิวโจ้วโกว สวรรค์บนโลกมนุษย์	ทิเบต
6	2015	Spirit of Asia: อุยกูร์ได้ร่มเงาเงิน	อุยกูร์
7	2015	Spirit of Asia: อุยกูร์คือใคร	อุยกูร์ คีร์กีซ ทาจิก
8	2015	Spirit of Asia: รอยตะเข็บที่อ่อนไหวของจีน	อุยกูร์ คีร์กีซ ทาจิก
9	2016	Spirit of Asia: ชัมบาลา อยู่ไหนใด	หุย ทิเบต
10	2016	Spirit of Asia: ความเร่ร่อนในคิมหันต์ฤดู	ทิเบต
11	2016	Spirit of Asia: เรือกุ้ง ศิลป์ทิเบต	ทิเบต

ลำดับ	ปี ค.ศ.	ชื่อตอน	ชนกลุ่มน้อย
12	2016	Spirit of Asia: หมู่บ้านลับแลของชาวจ้วง	จ้วง
13	2016	Spirit of Asia: จ้วงในลวดลายมังกร	จ้วง
14	2016	Spirit of Asia: สำเนียงชีวิตชาวจ้วงในเมือง	จ้วง
15	2017	Spirit of Asia: หมู่บ้านน้ำ	จ้วง เย้า
16	2018	Spirit of Asia: เจงกิสข่าน ตำนานที่ถูกปลุกให้ตื่นขึ้นอีกครั้ง	มองโกเลีย
17	2019	Spirit of Asia: เจงกิสข่านกับยุทธศาสตร์และอาชา	มองโกเลีย
18	2019	Spirit of Asia: สยายปีกสู่เมืองสามฝั่งฟ้าแห่งยูนนาน	ไทลื้อ
19	2019	Spirit of Asia: สยายปีกข้ามฝั่งน้ำ : วิธีการค้ายูนนาน-เมียนมา	ไทใหญ่
20	2019	Spirit of Asia: สยายปีกสู่เมียนมา วิธีการค้าใต้ฟ้ารัฐฉาน	ไทใหญ่

หมายเหตุ. จาก “ภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทยเชิงสังเขป” โดย YANE YIN, 2566.

จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่า สารคดี Spirit of Asia มี 20 เรื่องที่พูดถึงชนกลุ่มน้อยของประเทศจีน และได้สะท้อนให้เห็นถึงนโยบายของรัฐบาลจีนที่ปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยเรื่อง “ในความต่างและเหมือนของชาติพันธุ์” โดยนำเสนอว่า

“ยูนนานประกอบด้วยชาติพันธุ์น้อยใหญ่อันหลากหลายกว่า 25 กลุ่ม เดิมทีชาติพันธุ์มีอำนาจ มีอาณาเขตพื้นที่และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ต้องการรวมชาติให้เป็นปึกแผ่น จึงได้รวบรวมชาติพันธุ์น้อยใหญ่เข้าอยู่ภายใต้การปกครอง ภายใต้ข้อตกลงหรือทำสัญญาต่อกันว่ารัฐบาลจีนจะต้องดูแลชนพื้นเมืองอย่างทั่วถึง รูปแบบการปกครองท้องถิ่นของจีนนั้นแต่ละมณฑลมีอำนาจเก็บภาษีและบริหารจัดการตนเองโดยได้รับงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมจากรัฐบาลกลางและมีข้อกำหนดหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ข้าราชการแต่ละจังหวัดต้องเป็นชนพื้นเมืองไม่น้อยกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ ตัวอย่างของสิทธิพิเศษอื่น ๆ ที่กลุ่มชาติพันธุ์ในจีนได้รับ เช่น ในขณะที่ชาวฮั่นหรือพลเมืองจีนโดยทั่วไปมีบุตรได้เพียงแค่คนเดียวแต่กลุ่มชาติพันธุ์อนุญาตให้มีได้ 2 คน และรัฐบาลกลางก็ควบคุมราคาสินค้าอุปโภคบริโภคบางประการในจังหวัดที่ห่างไกลและมีชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมากให้มีราคาถูกกว่าในเมืองใหญ่ เช่น ราคาค่าไฟต่อหน่วยหรือราคาน้ำมันเบนซินครับ”

หมายเหตุ. จาก “สารคดี Spirit of Asia เรื่องในความต่างและเหมือนของชาติพันธุ์” โดย Thai PBS, 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 (<https://www.youtube.com/watch?v=eoUKYErC5m0>).

จากการนำเสนอด้วยบททำให้เข้าใจว่าประเทศจีนมีนโยบายต่อชนกลุ่มน้อยอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลจากสำนักงานสารสนเทศสภาแห่งรัฐสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยนโยบายที่รัฐบาลจีนปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยในประเทศ ได้แก่ 1) รวมความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์จีนให้เป็นหนึ่งเดียว 2) ยึดมั่นความเท่าเทียมของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ 3) สนับสนุนและพัฒนาความสามัคคีของกลุ่มชาติพันธุ์ในชาติ 4) สนับสนุนให้มีระบบการปกครองตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ 5) เร่งพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนกลุ่มน้อยทุกพื้นที่ 6) อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย และ 7) เน้นการสร้างให้ชนกลุ่มน้อยมีส่วนร่วมทางการเมือง (The Central People's Government of the People's Republic of China, 2005)

จากการนำเสนอสะท้อนให้เห็นว่าผู้ผลิตสารคดีมีความรู้มากพอสมควรสำหรับชนกลุ่มน้อยของจีน และพูดในมุมมองเชิงบวก ทำให้ผู้ชมได้เข้าใจถึงการดำเนินนโยบายที่รัฐบาลจีนมีต่อชนกลุ่มน้อย ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จในระดับดี ประเทศที่มีความแตกต่างหลากหลายชนเผ่าสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีและร่วมกันพัฒนาประเทศได้อย่างสันติสุข ชาติพันธุ์ทั้ง 56 กลุ่มของประเทศมีความเสมอภาค สามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นแรงผลักดันอันยิ่งใหญ่ ที่จะนำประเทศไปสู่การเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีความพัฒนาที่ยั่งยืน ถือเป็นการแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์เชิงบวก

3. ประเทศจีนเป็นประเทศที่ทันสมัย

สารคดีที่มีการนำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาและความทันสมัยของประเทศจีนพบในเรื่อง “ดูจีนยุคใหม่ ต้องแวะไปปักกิ่ง” “จีน 2017” และ “จีนสร้างคน สร้างชาติ สร้างชื่อ” ซึ่งสารคดีทั้ง 3 เรื่องได้นำเสนอถึงการพัฒนาของประเทศจีน ถึงแม้ว่า 1-2 ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจของประเทศจีนอาจจะมีการชะลอตัวลงไปบ้าง ถ้าหากมองถึงภาพโดยรวมตลอดเกือบ 40 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของประเทศจีนเติบโตแบบก้าวกระโดด จึงทำให้ประเทศจีนเป็นประเทศมหาอำนาจในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งในเรื่อง “จีน 2017” นำเสนอว่า

“ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีความโดดเด่นเรื่องของเศรษฐกิจมากที่สุดในทวีปเอเชีย ประเทศจีนเป็นฐานผลิตสินค้าอุตสาหกรรมรายใหญ่ของโลกและด้วยประชากรที่มีจำนวนมากกว่า 1,400,000,000 คนนั้น ประเทศจีนจึงเป็นประเทศที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจรวดเร็วที่สุดในโลกอีกด้วย นอกจากนี้แล้วยังถือว่าประเทศจีนเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จเรื่องของ การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีสินค้าอุตสาหกรรมที่ทันสมัยอยู่ด้วยและทุกวันนี้ ประเทศจีนนั้นคือมหาอำนาจที่สำคัญของศตวรรษที่ 21”

หมายเหตุ. จาก “รายการ โลก 360 องศา ตอน จีน 2017” โดย World 360 degree, 14 ตุลาคม 2560 (https://www.youtube.com/watch?v=ShqglRi6_Tc).

ตัวบทนี้กล่าวถึงการพัฒนาของประเทศจีนอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ นำเสนอว่าประเทศจีนมีประชากรจำนวนมาก และเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมรายใหญ่ของโลก แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ทำให้ประเทศจีนพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว คือ จำนวนประชากรและอุตสาหกรรม ในสารคดีเรื่อง “จีน สร้างคน สร้างชาติ สร้างชื่อ” ได้นำเสนอว่า

“แนวคิดหลักของ Made in China 2025 คือ ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การผลิตที่มุ่งคุณภาพ การผลิตมุ่งเน้นและพัฒนาไปสู่การผลิตสีเขียวเพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปฏิรูปโครงสร้าง อุตสาหกรรมเน้นการผลิตที่มีคุณภาพใช้ทรัพยากรพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนาบุคลากรในด้านวิทยาศาสตร์และการสร้างนวัตกรรม เพื่อให้ถึงเป้าหมายรัฐบาลประเทศจีนได้เพิ่มงบประมาณรายจ่ายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้นในทุกปี ที่สำคัญก็คือการสร้างและพัฒนาคนเก่งให้มีคุณภาพและปริมาณมากพอที่จะสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติที่มีหลักว่า ต้องเป็นชาติที่ทรงอิทธิพลทางด้านนวัตกรรม”

หมายเหตุ. จาก “รายการ โลก 360 องศา ตอนที่ 1: จีน สร้างคน สร้างชาติ สร้างชื่อ” โดย World 360 degree, 7 ตุลาคม พ.ศ. 2562 (<https://www.youtube.com/watch?v=O6SnXvVJsWg>).

จากรายงานข้างต้นได้อธิบายยุทธศาสตร์ Made in China 2025 และมีรายละเอียดในการนำเสนอ เรื่องการพัฒนาประเทศจีนในด้านการศึกษามากขึ้น ทำให้ผู้ชมรายการเข้าใจวิถีที่ประเทศจีนสร้างคน สร้างชาติ

สร้างชื่อเป็นอย่างไร และสื่อให้เข้าใจประเทศจีนสร้างชาติได้ด้วยความสามัคคี ประเทศจีนสร้างชื่อให้เป็นที่ยอมรับทั่วโลกได้ด้วยการคุณค่าของ Made in China และประเทศจีนสร้างคนได้ด้วยความเข้าใจ ความเชื่อมโยงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

4. ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย

ประเทศจีนมีประวัติศาสตร์ที่สืบต่อกันมาอย่างยาวนานกว่า 5,000 ปี เปี่ยมไปด้วยวัฒนธรรมอันหลากหลาย และมีดินแดนอันกว้างใหญ่ไพศาล แต่ละพื้นที่ของประเทศจีนจึงมีขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษาที่หลากหลาย อันเป็นจุดเด่นเฉพาะของแต่ละพื้นที่ เช่น ภาษาท้องถิ่นที่สืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน อาหารขึ้นชื่อของแต่ละท้องที่ การแต่งกายของแต่ละชนเผ่าที่แตกต่างกันมาก และมักมีเสน่ห์เป็นของตัวเอง ซึ่งความแตกต่างของวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมจีนเท่านั้น หากยังสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมจีนอีกด้วย

สารคดีไทยได้นำเสนอวัฒนธรรมจีนมากมายหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมอาหาร วัฒนธรรมการแต่งกาย เทศกาลชาติพันธุ์ วัฒนธรรมชา หรือวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน เช่น ศิลปะการต่อสู้ ศาสตร์แพทย์แผนจีน ในเรื่อง “อาหารเสฉวน รสชาติที่มีมากกว่าความอร่อย” ได้นำเสนอวัฒนธรรมด้านอาหารไว้ว่า

“มีคนเคยบอกกับเราว่าหากอยากทำความรู้จักกับวัฒนธรรมท้องถิ่นใดในจีน ให้มุ่งหน้าไปหาของกินเพราะอาหารคือหัวใจที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่วิถีชีวิต ตลอดจนเรื่องราวแห่งศรัทธา และความเชื่อต่าง ๆ ได้ดีที่สุด ชาวจีนให้ความสำคัญกับอาหารจนเกิดเป็นภาษิตที่ว่า “มนุษย์ถือการกินเป็นสำคัญเท่าฟ้า” และเมื่อเอ่ยถึงอาหารจีน คุณคงนึกถึงอาหารคาวหวานที่มีความหลากหลายทั้งรสชาติและวัตถุดิบในการปรุง อันเนื่องจาก เงื่อนไขทางสภาพอากาศ ภูมิประเทศและวัฒนธรรมของภูมิภาคนั้น ๆ ที่เป็นปัจจัยกำหนดรสชาติและลักษณะของอาหารให้มีความแตกต่างกันไป”
หมายเหตุ. จาก “สารคดี Spirit of Asia เรื่องอาหารเสฉวน รสชาติที่มีมากกว่าความอร่อย” โดย Thai PBS, 18 สิงหาคม พ.ศ. 2562 (<https://www.youtube.com/watch?v=U7GDB0JOE0>).

จากการนำเสนอที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนตัวบทสารคดีมีความรู้ในด้านวัฒนธรรมอาหารจีนเป็นอย่างดี และได้นิยามรสชาติอาหารภายใต้แนวคิดและวัฒนธรรมจีน ไม่เพียงประสาธน์สัมผัสแต่ยังรวมถึงจิตวิญญาณของชาวจีนทั้งหมด และในสารคดีได้นำเสนออาหารเสฉวนว่า

“อาหารเสฉวนคือ 1 ใน 8 อาหารท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงของจีน อาหารที่เน้นลิ้น กลิ่น และรสชาติ ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงลักษณะของคนในพื้นที่ คนเสฉวนอาศัยอยู่ในสภาพภูมิอากาศชื้น ร่างกายจึงต้องการความร้อนมาเผาผลาญ คนที่นี่จึงนิยมอาหารรสชาติเผ็ดชาที่ได้จากพริกและฮวาเจียว หรือที่คนต่างถิ่นเรียกว่าหม่าล่า เพื่อเรียกเหงื่อและขับความชื้นออกจากร่างกาย ซึ่งรสชาติของหม่าล่าที่เผ็ดจนลิ้นชา ก็อาจจะไม่ใช่รสชาติของคนจีนจากถิ่นอื่นจะถูกปากและคุ้นชินเท่าไรนัก”
หมายเหตุ. จาก “สารคดี Spirit of Asia เรื่องอาหารเสฉวน รสชาติที่มีมากกว่าความอร่อย” โดย Thai PBS, 18 สิงหาคม พ.ศ. 2562 (<https://www.youtube.com/watch?v=U7GDB0JOE0>).

จากตัวบทข้างต้น สารคดีได้นำเสนอจุดพิเศษของเสฉวนที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นก็คืออาหารเสฉวนเน้นความสำคัญกับรสชาติทั้ง 5 ที่ประกอบด้วย รสชา เผ็ด เค็ม หวาน และเปรี้ยว ซึ่งสามารถผสมผสานได้อย่างลงตัวกับวัตถุดิบที่หาได้จากท้องถิ่นที่ไม่เพียงแต่คำนึงถึงคุณภาพ หากจะให้ความสำคัญกับความประหยัด อันเป็นหัวใจของรสชาติของชาวจีนเสฉวนที่สืบทอดกันมานับพันปี

ในสารคดียังนำเสนอให้รู้ว่าวัฒนธรรมอาหารและวัฒนธรรมการแพทย์แผนจีนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ในสารคดีได้นำเสนอวัฒนธรรมการแพทย์แผนจีนที่อยู่กับอาหาร

“ชาวจีนเสวนานำหลักการเรื่องการกินเพื่อสุขภาพ มาใช้ในชีวิตประจำวันจนก่อเกิดและพัฒนาเป็นวัฒนธรรมการกินที่มีเนื้อหาครอบคลุมมาก แต่ยังคงสิ่งสำคัญคือ ทักษะของชาวจีนที่เชื่อว่าอาหารและยาเป็นสิ่งเดียวกัน นำมาหลอมรวมกับการดูแลสุขภาพแบบเต๋า เกิดเป็นอาหารบำรุงกำลังหลากหลายชนิดวางขายในท้องตลาด มีตั้งแต่อาหารที่มีรสชาติจัดจ้านไปจนถึงอาหารรสเบาที่เน้นหนักไปทางเครื่องยาจีน”

หมายเหตุ. จาก “สารคดี Spirit of Asia เรื่องอาหารเสวนา รสชาติที่มีมากกว่าความอร่อย” โดย Thai PBS, 18 สิงหาคม 2562 (<https://www.youtube.com/watch?v=LU7GDB0J0EO>).

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมอาหารและวัฒนธรรมการแพทย์แผนจีนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

ภาพลักษณ์ของประเทศจีนที่นำเสนอในสารคดีไทยได้ออกมาในรูปแบบค่อนข้างเป็นบวก จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าการประเมินเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ และภาพลักษณ์ทางการเมืองของจีนมีแนวโน้มเป็นกลางจึงมักเป็นบวก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอย่างรวดเร็วของประเทศจีนยังทำให้ประเทศที่เป็นหุ้นส่วนของซอร์เริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และบางประเทศที่ร่วมมือได้ด้วยความกังวล” เกี่ยวกับความร่วมมือของจีน สื่อไทยแสดงความเห็นเชิงบวกต่อการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของจีนและการตัดสินใจของรัฐบาล และได้แสดงความคาดหวังว่าการพัฒนา และเพิ่มจำนวนของโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ของประเทศจีนจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้าโลก และหวังว่าประเทศไทยจะมีบทบาทเข้มแข็งในการจัดตั้งโครงการริเริ่ม

อภิปรายผล

เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของประเทศจีนที่ถูกนำเสนอผ่านสารคดีไทย โดยใช้ภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทยเป็นเชิงบวก ทักษะคติของคนไทยต่อภาพลักษณ์จีน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ เทคโนโลยี วัฒนธรรมอยู่ในด้านเชิงบวกในด้านผลการวิจัยประเทศจีนเป็นบ้านเกิดที่ตามหารากเหง้าและบรรพบุรุษสำหรับคนไทยเชื้อสายจีน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาพรรณ ขุนบุญจันทร์ (2561) ที่พบในหนังสือบันทึกการเดินทางของโกวิท ตั้งตรงจิตร (2522) ที่กล่าวว่า “ในชีวิตการเดินทางท่องเที่ยวไปในโลกกว้างของผมหลายประเทศ ผมสามารถยืนยันได้ว่า ประเทศที่ผมไฝฝ้นมานานว่าจะได้ไปเยือน นั่นคือเมืองจีน คงเป็นเพราะจีนคือแผ่นดินที่บรรพบุรุษผมมีส่วนเป็นเจ้าของแผ่นดินมา และเมืองจีนเป็นแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่ มีสิ่งที่น่าสนใจต่าง ๆ มากมาย การเดินทางไปจีนจึงเหมือนการได้กลับบ้านมาเยี่ยมญาติพี่น้อง” (วิภาพรรณ ขุนบุญจันทร์, 2561) ในผลการวิจัยประเทศจีนเป็นประเทศที่ทันสมัย ประเทศจีนรุ่นใหม่เป็นคนเก่งที่รักชาติและพร้อมที่จะแข่งขันอยู่ตลอดเวลา เพราะคนเหล่านี้ถูกปลูกฝังความรักชาติมาตั้งแต่ยังเด็ก ความมีระเบียบวินัยก็ถูกพัฒนาขึ้นมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กรุ่นใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญญา หมอนสอาด (2550) ซึ่งศึกษาภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทย ที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533 พบว่าภาพลักษณ์ชาวจีนเป็น “จีนสยามมีการปรับตัวกลายเป็นไทย มีความรู้สึกภาคภูมิใจในเชื้อชาติจีน และความเป็นจีนของตนเอง เป็นคนที่มีคุณธรรม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นนายทุนและนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ” และแก้ไขภาพลักษณ์คอมมิวนิสต์ให้ดีขึ้น

สารคดีไทยที่ถ่ายทอดภาพลักษณ์ของประเทศจีนออกมาเป็นภาพลักษณ์เชิงบวกมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสารคดีหรือรายงานข่าวที่ผลิตและถ่ายทอดจากทางฝั่งตะวันตกในช่วงเวลาเดียวกัน ภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liss Alexander (2003) ได้วิเคราะห์ว่าที่ผ่านมามีภาพลักษณ์เชิงลบของประเทศจีนจะครอบงำเชิงบวก เพราะในโลกหลังสงครามเย็น ความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ เผชิญกับอนาคตที่ไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยควรถ่ายทำสารคดีเชิงลึกในหลายมิติเกี่ยวกับประเทศจีนให้มากขึ้น เพื่อจะช่วยให้ประชาชนชาวไทยได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคมของจีนอย่างละเอียด ซึ่งจะสามารถช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน เพิ่มความเข้าใจและความร่วมมือในหลาย ๆ ด้าน เช่น การค้า การท่องเที่ยว และการศึกษา เป็นต้น
2. สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยสามารถร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์ในประเทศจีนเพื่อถ่ายทำสารคดีร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

จากผลการวิจัยข้างต้น ควรมีการศึกษาประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษานี้เป็นเพียงแนวทางในการศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศจีนผ่านสารคดีไทย ซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษารายการโทรทัศน์เพียง 3 ช่องเท่านั้น หากผู้สนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติม สามารถขยายขอบเขตรายการโทรทัศน์มาเปรียบเทียบและศึกษาต่อไปได้
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงแนวทางในการศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศจีนโดยเชิงสังเขป หากผู้ใดสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมสามารถกำหนดขอบเขตให้แคบลงได้ โดยวิเคราะห์ไปถึงภาพลักษณ์ประเทศจีน เชิงลึกในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เช่น ภาพลักษณ์ด้านวัฒนธรรมอาหาร ภาพลักษณ์ด้านวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยหรือภาพลักษณ์ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุสิตนิพนธ์เรื่อง ภาพลักษณ์ประเทศจีนในสารคดีไทย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพพร มังธานี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิต โตตติเทพย์ ที่ปรึกษางานวิจัยและอาจารย์ประจำสาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ความกรุณาติดตาม ดูแลและให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความเป็นอย่างดี

รายการอ้างอิง

- กมลชนก โตสงวน. (2565). ภาพลักษณ์ของสตรีจีนยุคใหม่วัยสามสิบที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์เรื่อง “ซานลือเอ๋อร์อี”. *วารสารการวิจัยกาลาส่องคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 16(1), 83-96.
- กระทรวงพาณิชย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน. *สถิติการค้าของประเทศในเอเชีย*. (2021). <http://www.mofcom.gov.cn/article/tongjiziliao/?1265212605=33>
- เพ็ญภา หมอนสอาด. (2550). *ภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

- เพ็ญประภา เหล่าทะนันทน์ และจารุวรรณ ธรรมวัตร. (2563). ความเป็นจีนในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(6), 47-58.
- รัชนี ซือมื่อ, ไพศาล กาญจนวงศ์, ปานแพร เชวาร์นประยูร และยุทธการ ไวยอาภา. (2560). ภาพลักษณ์นักท่องเที่ยวชาวจีนของชาวเชียงใหม่. ใน *การประชุมวิชาการและประกวดนวัตกรรมบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 “เทิดพระเกียรติวันแม่แห่งชาติ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”* (หน้า 1604-1611). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิภาพรรณ ขุนบุญจันทร์. (2561). ภาพลักษณ์ของ “จีน” ที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของชาวไทย ภายหลังการเปิดสัมพันธ์ทางการทูตไทยจีน พ.ศ. 2518 (ตอนที่ 1)-องค์ประกอบด้านโครงเรื่อง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(1), 30-43.
- สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2555). ภาพลักษณ์ของเจิ้งเหอในประวัติศาสตร์จีน. *วารสารจีนศึกษา*, 5(5), 33-48.
- Fairbank, J. K. (Ed.). (1974). *The Missionary enterprise in China and America*. Harvard University Press.
- Fairbank, J. K. (1987). *China watch*. Harvard University Press.
- Franking, W. W. (1979). *The Yellow peril: Chinese Americans in American fiction, 1850-1940*. [Doctoral dissertation of American Literature, University of Michigan].
- Huang Liangqi. (2017). 一国一策: 构建对外传播精准化新方略 [One country, one policy: building a new strategy for precision external communication]. *External Communication* (12), 49-51.
- Hao Shiyuan. (2002). 中国少数民族分布图集 [Atlas of Distribution of National Minorities in China]. Sinomap Press. <https://www.sgss8.net/tpdq/33288751/3.htm>
- Liss, A. (2003). Images of China in the American print media: A survey from 2000 to 2002. *Journal of Contemporary China*, 12(35), 299-318.
- McGiffert, C., & Hamre, J. J. (2003). *China in the American political imagination*. CSIS Press.
- Seah, S., Ha, H. T., Martinus, M., & Thao, P. T. P. (2021). *The State of Southeast Asia: 2021 Survey Report*. <https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2021/01/The-State-of-SEA-2021-v2.pdf>
- The Central People's Government of the People's Republic of China. (2005). 中国的少数民族政策及其实践. [China's Ethnic Minority Policy and Its Practice]. https://www.gov.cn/zhengce/2005-05/26/content_2615709.htm
- Thai PBS. (2552, 30 สิงหาคม). *Spirit of Asia* เรื่อง Hakka People ตอนที่1/4 กลับถิ่นเกิดต้นตระกูลคนจีนแคะ. [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=p5ot4K-D_Gw
- Thai PBS. (2557, 27 กรกฎาคม). *Spirit of Asia*: ในความต่างและเหมือนของชาติพันธุ์. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eoUKYErC5m0>
- Thai PBS. (2562, 18 สิงหาคม). *Spirit of Asia*: อาหารเสฉวน รสชาติที่มีมากกว่าความอร่อย. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=LU7GDB0J0E0>
- World 360 degree. (2560, 14 ตุลาคม). จีน 2017. [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=ShqglRi6_Tc
- World 360 degree. (2562, 7 ตุลาคม). จีน สร้างคน สร้างชาติ สร้างชื่อ. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=O6SnXvVJsWg>